

आपण पूर्वीच्या दुर्घटनांमधून मुक्त होणार आहोत का?

फेब्रुवारी २०१४

या प्रश्नाचे त्रोटक उत्तर आहे होय!! १९९३ साली ट्रेव्हर क्लेट्झ, ज्यांचे ३१ ऑक्टोबर २०१३ रोजी वयाच्या ९१ व्या वर्षी देहावसान झाले यांनी "आपत्तींमधील धडे: कारखान्यांना स्मरण कसे नाही आणि अपघात घडताहेत" अशा शीर्षकाचे पुस्तक लिहीले. आज वीस वर्षांनंतरही तेच घडत आहे.

अलिकडेच एका लेखामध्ये नॉर्वेमधील एका गॅसोलीन प्रक्रीया कारखान्यातील दुर्घटनेचे वृत्त आले होते. प्रक्रीयेतील उत्सर्ग नियंत्रणासाठी वापरण्यात येणाऱ्या कार्बन शोषकामुळे नजिकच्या टाकीतील ज्वालाग्राही वातावरणाने पेट घेतला. दुर्दैवाने अशीच दुर्घटना सन १९९५ मध्ये अमेरिकेतील सवानाह, जॉर्जिया येथील एका मोठ्या रसायन साठा केंद्रात घडली. अधिक सखोल अभ्यास केल्या निःसंशयपणे अशा अनेक घटना समोर येतील.

काय घडले? दोन्ही घटनांमध्ये स्टोरेज टाकीतील प्रदूषकांचा उत्सर्ग कमी करण्यासाठी कार्बन शोषकाचा वापर केला होता. दोन्ही कारखान्यांनी कार्बनी संयुगाच्या वाफांच्या शोषले जाण्यामुळे कार्बन थरांमध्ये उष्णता निर्माण होते याचा विचारच केला नव्हता. या उष्णतेमुळे टाकीतील बाष्पभागातील ज्वालाग्राही वाफांना आगीचा स्रोत मिळाला.

हे का घडले? दोन्ही ठिकाणी आराखड्यातील दोन समस्या होत्या, जरी त्या दोन्ही घटना १२ वर्षांच्या कालांतराने आणि जगाच्या दोन भिन्न भागात घडल्या होत्या! दोन्ही पध्दतींमध्ये शोषकामध्ये होणारी उष्णता गृहीत धरली नव्हती आणि टाकी व कार्बन शोषकामध्ये अग्निवेधक बसविला नव्हता.

२००७ स्लोव्हाग नॉर्वे

आगीनंतरचा टँकफॉर्म

आगीनंतरचा कार्बन बेड अँडसॉर्बर

आपण काय करू शकता?

→ पर्यावरण संरक्षणासाठी उभारण्यात आलेली उपकरणे नवीन धोके निर्माण करतात व अशा धोक्याची प्रक्रीया धोके पडताळणी व बदल व्यवस्थापनाद्वारे मोजदाद करावी लागते याची जाणीव ठेवा.

→ तुमच्या कारखान्यातील गतघटनांची सुरक्षा बैठकांमध्ये चर्चा करून त्यांच्या आठवणी तेवत ठेवा.

→ तुमच्या कार्यस्थळाच्या किंवा कंपनीच्याबाहेर जेव्हा काही घटना घडतात, तेव्हा त्यांची उजळणी करा व प्रश्न करा "अशी घटना आपल्याकडे घडू शकते का?". तुम्ही तो विशिष्ट पदार्थ हाताळत नाही किंवा ती घटना वेगळ्या तंत्रज्ञानात घडली आहे म्हणून त्याकडे दुर्लक्ष करू नका.

→ तरुण आणि अननुभवी कर्मचाऱ्यांनी भुतकाळातील दुर्घटनांची माहिती समजावून घेण्यासाठी विचारणा केली पाहिजे. दुर्घटना पूर्वी घडली असेल तर ती पुन्हा घडू शकते!

→ तुमच्या कारखान्यातील दुर्घटनांची माहिती इतरांना द्या म्हणजे त्यांना अशा दुर्घटनांना सामोरे जावे लागणार नाही.

→ वर नमूद केलेल्या दुर्घटनांची अधिक तांत्रिक माहिती घेण्यासाठी:

- १९९५ च्या घटनेवरील यूएस ईपीएचा अहवाल www.epa.gov/oem/docs/chem/pdirtrept.pdf
- २००७ च्या घटनेवरील लेख: टी जोल्ड आणि के व्हॅन विंगरडेन, प्रोसेस सेफ्टी प्रोग्रेस ३२ (३) पृष्ठ २६८-२७६ सप्टेंबर २०१३.

१९९५ जॉर्जिया यूएसए

टँकफॉर्ममधील आग

आगीनंतरचा टँकफॉर्म

"ज्यांना इतिहास ज्ञात नसतो ते त्याची पुनरावृत्ती करणार हे निश्चित!"

एडमंड ब्यूरक, आयरीश मुत्सद्दी (१७२९-१७९७)

AIChE © 2008. सर्व हक्क राखीव. अव्यावसायिक, शैक्षणिक हेतूसाठी वापरण्यास प्रोत्साहन आहे. तथापि CCPS शिवाय अन्य कोणासही पुनर्विक्रीसाठी वापर करण्यास सक्त मनाई आहे. संपर्क : ccps_beacon@aiche.org किंवा ६४६-४९५-१३७९

हे बीकॉन सहसा अरेबिक, अफ्रीकन, चिनी, डॅनिश, डच, इंग्रजी, फ्रेंच, जर्मन, ग्रीक, गुजराती, हिब्रू, इटालियन, जपानी, कोरियन, मालय, मराठी, नॉर्वेजियन, पर्शियन, पोलिश, पोर्तुगीज, रोमानियन, रशियन, स्पॅनिश, स्वीडीश, तेलगू, थार्ई, तुर्की, आणि व्हीएतनामी इत्यादी भाषांमध्ये उपलब्ध आहे.

This Beacon is translated in Marathi by Mr. S.K. Gulawani, Maharashtra, India.